

Lähteet

- Aapola Sinikka (1993): Turha kiire aikuiseksi–tytöille suunnattujen opaskirjojen kuva seksuaalisuudesta. *Nuorisotutkimus* 11:4:44-55.
- Allen Louisa (2001): Closing Sex Education's Knowledge/Practice Gap: the reconceptualisation of young people's sexual knowledge. *Sex Education* 1:2:109–122.
- Barak Azy & Fisher William A. (2003): Experience with an Internet-based, theoretically grounded educational resource for the promotion of sexual and reproductive health. *Sexual and Relationship Therapy* 18:3:293-308.
- Carrera Michael, Williams Jacqueline, Philliber Susan & West Emily (2000): Knowledge about Reproduction, Contraception, and Sexually Transmitted Infections among Young Adolescents in American Cities. *Social Policy* 41-50.
- Centerwall Erik (1995): Sexuality education for adolescent boys. Reports on sexuality and reproduction. Swedish Association for Sex Education (RFSU). Stockholm.
- Cohen Jacqueline N., Sears Heather A., Byers E. Sandra & Weaver Angela D. (2004): Sexual health education: Attitudes, knowledge, and comfort of teachers in New Brunswick schools. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 13:1:1–15.
- Diorio Joseph A. & Munro Jenny (2003): What Does Puberty Mean to Adolescents? Teaching and learning about bodily development. *Sex Education* 3:2:119–131.
- Fisher J.D. & Fisher W.A. (1992): Changing AIDS risk behaviour. *Psychological Bulletin* 111:455-474.
- Gruseit Anne & Kippax Susan (1997): Sexuality Education and Young People's Sexual Behavior: A Review of Studies. *Journal of Adolescent Research* 12:4:421-454.
- Guidelines for Comprehensive Sexuality Education: Kindergarten through 12th Grade. National Guidelines Task Force. Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). New York 2004. http://www.siecus.org/school/sex_ed/guidelines/guide0000.html
- Haavio-Mannila Elina & Kontula Osmo (2001): Seksin trendit: Meillä ja naapureissa. Helsinki: WSOY.
- Haglund Kristin (2006): Recommendations for Sexuality Education for Early Adolescents. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing* 35:3:369-375.

- Heiskanen Mari & Koskinen Satu-Kristiina (2000): Yhdeksäsluokkalaisten kokemuksia koulun seksuaalikasvatuskesta. Syventävien opintojen pro gradu-tutkielma. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Joensuun yliopisto.
- Hilton Gillian L.S. (2001): Sex Education—the issues when working with boys. *Sex Education* 1:1:31-41.
- Hilton Gillian L.S. (2003): Listening to the Boys: English boys' views on the desirable characteristics of teachers of sex education. *Sex Education* 3:1:32-45.
- Honkatukia Päivi (2002): Ällöttävää! Nuorten tulkintoja kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä ja ahdistelusta. Raportissa Kivivuori, Janne (toim.) Nuoret rikosten tekijöinä ja uhreina. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 188. Helsinki, s. 64-83.
- Immonen Suvi, Mehtälä Elisa, Paasivaara Susanna & Suontausta Tarjaleena (2006): Valtakunnallinen lähtötasokoe kertoi 7-luokkalaisten biologian osaamisesta. *Natura* 44:4:7–12.
- Irvine Janice M. (1995): *Sexuality Education Across Cultures: Working With Differences*. Jossey-Bass Publishers. San Francisco.
- Kirby Douglas & Coyle Karin (1997): School-based Programs to Reduce Sexual Risk-taking Behavior. *Children and Youth Services Review* 19:5/6: 415-436.
- Kivivuori Janne & Savolainen Jukka (2003): Helsingin nuoret rikosten uhreina ja tekijöinä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 204. Helsinki.
- Kontula Osmo & Meriläinen Jouni (1988): Nuorten kypsyminen seurusteluun ja seksuaalisuuteen. Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja Tutkimukset 9/1988. Valtion painatuskeskus. Helsinki.
- Kontula Osmo, Rimpelä Matti & Ojanlatva Ansa (1992): Sexual knowledge, attitudes, fears and behaviors of adolescents in Finland (the KISS study). *Health Education Research* 7:1:69-77.
- Kontula Osmo (1993): Sukupuolielämän aloittaminen. Kirjassa *Suomalainen seksi: Tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta* (toim. Osmo Kontula and Elina Haavio-Mannila). WSOY. Juva 1993. s. 86–115.
- Kontula Osmo & Haavio-Mannila Elina (toim.)(1993): *Suomalainen seksi: Tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta*. WSOY. Juva.
- Kontula Osmo (1997): Yläasteen sukupuolikasvatus lukuvuonna 1995–1996. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1997:3. Edita. Helsinki. .
- Kontula Osmo, Cacciatore Raisa, Apter Dan, Bildjuschkin Katriina, Törhönen Marjatta, Koski Seija ja Tiilo Leena (2001): Nuorten tiedot seksuaaliterveydestä. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja E 11/2001. Väestöliitto. Helsinki.
- Kontula Osmo, Lottes Ilsa (toim.)(2000). *Seksuaaliterveys Suomessa*. Studia. Tammi. Helsinki.
- Kontula Osmo (2003): Trends in Teenage Sexual Behaviour, Pregnancies, Sexually Transmitted Infections and HIV infections in Europe. In 'Reproductive health behaviour of young Europeans'. Volume 1. Population Studies No. 42. Council of Europe Publishing. Council of Europe. Strasbourg. pp. 77–137.
- Kontula Osmo (2004): Reproductive health behaviour of young Europeans. Volume 2: The role of education and information. Population Studies No. 45. Council of Europe Publishing. Council of Europe. Strasbourg.
- Kouluterveyystutkimus, Stakes. <http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2006/seksuaaliterveys06.htm>
- Larsson Margareta, Eurenus Karin, Westerling Ragnar & Tydén Tanja (2006): Evaluation of a sexual education intervention among Swedish high school students. *Scandinavian Journal of Public Health* 34:124–131.

- Lennerhed Lena (1995): Sexuality education in schools—the Swedish debate in a historical perspective. Reports on sexuality and reproduction. Swedish Association for Sex Education (RFSU). Stockholm.
- Liinamo Arja, Rimpelä Matti, Kosunen Elise & Jokela Jukka (2000a): Nuorten seksuaaliterveystiedot. Suomen Lääkärilehti 55:4603-4610.
- Liinamo Arja, Rimpelä Matti, Kosunen Elise & Jokela Jukka (2000b): Vaikuttavatko seksuaaliopeutus ja seksuaalivalistuslehti nuorten seksuaaliterveystietoihin? Sosiaalilääketieteellinen Aikauslehti 37:4:293-303.
- Liinamo Arja (2005): Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta: Arviointia terveyden edistämisen viitekehäyksessä. Studies in sport, physical education and health 106. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.
- Lähdesmäki, Seija & Peltonen, Heidi (2000): Sex Education in the School. Pp. 203-212 In New Views on Sexual Health: The Case of Finland (Eds. Ilsa Lottes & Osmo Kontula). D37/2000. The Population Research Institute. Väestöliitto, Family Federation of Finland. Helsinki.
- McElderry Darby H. & Omar Hatim A. (2003): Sex education in the schools: What role does it play? International Journal of Adolescence Medical Health 15:1:3-9.
- McKay Alexander, Fisher William, Maticka-Tyndale Eleanor & Barrett Michael (2001): Adolescent Sexual Health Education. Does it Work? Can it work Better? An Analysis of Recent Research and Media Reports. The Canadian Journal of Human Sexuality 10:3-4:127-135.
- Measor Lynda (2004): Young people's views of sex education: gender, information and knowledge. Sex Education 4:2:153-166.
- Mäkelä Katariina (2000): Avioseksistä AIDSiin. Seksuaalikasvatuksen teemoja suomalaisissa oppikirjoissa 1950-luvulta 1990-luvulle. Sosiologian Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Mönkkönen Tuija & Siltala Marjaana (1997): Tapaustutkimus yläasteen seksuaalikasvatuksesta. ”Jokaiselle pitäis tarjota sitä, mitä ne kyssyy ja mihin ne ottaa vastausta—eikä sitten kaataa koko kannullista kerralla...” Erityispedagogiikan syventävien opintojen tutkielma. Erityiskasvatuksen laitos. Joensuun yliopisto.
- Nilsson Agneta & Sandström Birgitta (2000): Sex- och samlevnadsundervisningen. Nationella kvalitetsdgransningar 1999. Skolverkets rapport nr 180. Stockholm. s. 52-101.
- Noar Seth M., Anderman Eric M., Zimmerman Rick S. & Cupp Pamela K. (2004): Fostering Achievement Motivation in Health Education: Are We Applying Relevant Theory to School-Based HIV Prevention Programs? Journal of Psychology & Human Sexuality 16:4:59-76.
- Nummelin Raija (1995): Seksuaalisuus nuoruusiän seksuaalikasvatuksessa. Kasvatustieteen lisensiaattitutkimus. Kasvatustieteen laitos. Helsingin yliopisto.
- Nummelin Raija, Rimpelä Matti, Luopa Pauliina, Subbe Jennifer & Jokela Jukka (2000): Seksuaalikasvatus helsinkiläisten yläasteiden haasteena. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A9:2000. Helsinki.
- Pötsönen Riikka & Kontula Osmo (1999): How are attitudes towards condoms related to gender and sexual experiences among adolescents in Finland? Health Promotion International 1999:14:3:211-219.
- Rimpelä Matti, Ojajarvi Anni, Luopa Pauliina & Kivimäki Hanne (2005): Kouluterveyskysely, kouluterveydenhuolto ja terveystieto: Peruseräpäätelmä kyselystä yläkouluille ja terveystieteen tutkimuksille. Työpapereita 1/2005, Stakes. Helsinki.
- Rock E.M., Ireland M. & Resnick M.D. (2003): To Know That We Know What We Know: Perceived Knowledge and Adolescent Sexual Risk Behavior. Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology 16:369-376.

- Sariola Heikki (1990): Lasten väkivalta- ja seksuaalikokemukset. Lastensuojelun keskusliitto. Julkaisu 85. Helsinki.
- Singh, Susheela & Darroch, Jacqueline E (2000): Adolescent Pregnancy and Childbearing: Levels and Trends in Developed Countries. *Family Planning Perspectives* 32:1:14-23.
- Song Eun Young, Pruitt B.E., McNamara James & Colwell Brian (2000): A Meta-Analysis Examining Effects of School Sexuality Education Programs on Adolescents' Sexual Knowledge. *Journal of School Health* 70:10:413-416.
- Strange Vicki, Oakley Ann & Forrest Simon (2003): Mixed-sex or Single-sex Sex Education: how would young people like their sex education and why? *Gender & Education* 15:2:201-214.
- Reiss Michael (1993): What Are the Aims of School Sex Education? *Cambridge Journal of Education* 23:2:125-136.
- Sydsjö Gunilla, Ekholm Selling Katarina, Nyström Karin, Oscarsson Cecilia & Kjellberg Svante (2006): Knowledge of reproduction in teenagers and young adults in Sweden. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care* 11:2:117-125.
- Træen Bente (2003): Effect of an Intervention to Prevent Unwanted Pregnancy in Adolescents. A Randomized, Prospective Study from Nordland County, Norway, 1999-2001. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 13:207-223.
- Visser Adriaan P. & Bilsen Pascalle van (1994): Effectiveness of sex education provided to adolescents. *Patient Education and Counseling* 23:147-160.
- Weaver Angela D., Byers E. Sandra, Sears Heather A., Cohen Jacqueline N. & Randall Hilary E.S. (2002): Sexual health education at school and at home: Attitudes and experiences of New Brunswick parents. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 11:1:19-31.
- Westwood Jo & Mullan Barbara (2006): Knowledge of secondary school pupils regarding sexual health education. *Sex Education* 6:2:151-162.
- World Health Organization (WHO) (2002): http://www.who.int/topics/sexual_health/en/
- Yarber W.L., Torabi M.R. & Haffner D. (1997): Comprehensive sexuality education in Indiana secondary schools: Instructional topics, importance ratings, and correlates with teacher traits. *American Journal of Health Studies* 13:65-74.
- Yesilova Katja (2001): Sukupuolittunut seksuaalikasvatus. *Sosiologia* 3:192-204.

Väestöliiton seksuaalikasvatusjulkaisuja

Tietoa pikkulapsiperheeseen:

- R Cacciatore, E Korteniemi-Poikela: **Vauvasta naperoiseksi – pienten lasten seksuaaliterveydestä.** Vihkonen 0–6 -vuotiaiden seksuaalisesta kehityksestä, kehollisuudesta ja sen tukemisesta.
- M Reinholm: **Kupeitten kuuma vai kadonnut kaipaus?** Pikkulasten vanhempien kokemuksia seksielämästä perheeseen kasvaessa. Pienimuotoinen tutkimus jossa on paljon vanhempien omia kokemuksia ja kommentteja
- Cacciatore R: **Huomenna pannaan pussauskoppiin!** Eväitä tyttönä ja poikana kasvamisen haasteisiin syntymästä murrosikään. Kuinka vastataan, kun lapsi tai murrosikä lähstyvä nuori esittää kehoon, tunteisiin tai kehitykseensä liittyviä kysymyksiä? Ja mitä on hyvä kertoa, vaikka lapset eivät kysyisikään?

Tietoa nuorille, kotiin vietäväksi ja kirjastoon:

- R Cacciatore, E Korteniemi-Poikela, J Ryyänen, A Ryyänen, D Apter: **Legopalikoista Leopardikalsareihin.** Tietokirja 13–20 -vuotiaille nuoren miehen seksuaalisuudesta, oivallinen rippi- tai 15-vuotislahja. Vaikkei poika muuta olisi lukenut kuin Akua ennen tätä, niin tämän lukee!
- R Cacciatore, E Korteniemi-Poikela, S Koiso-Kanttila, J Ryyänen, A Ryyänen: **Korkkari – jokamiehen jännitys-lukemisto,** Väestöliiton Miehen Aika / Tammi 2004. Tietokirja seksuaalisuudesta 18–28-vuotiaille miehille. Sopii myös naisille, kurkistusikkunana miehen elämän polttopisteisiin.
- P Brandt, E Korteniemi-Poikela, R Cacciatore, M Huovinen: **Hei beibi mä oon tulta!** WSOY 2004, nuorten perusopas murrosikästä, seurustelusta ja seksistä. Asiatietoa ja kokonaisvaltainen tuki murrosikäiselle hausassa ja uudenaissaessa muodossa. Sopii jo ala-asteen viimeisille luokille ja koko yläasteen ajalle.

Materiaalia opetuskäyttöön ja jaettavaksi:

- E Korteniemi-Poikela, R Cacciatore: **Seksuaalisuuden Portaat / Sexualiteten steg för steg.** Opetuspaketti (kansio ja kalvosarja) peruskoulun 1.–9. luokille, seksuaalineuvontaan vastaanotoille. Opetushallitus 2000. Malli joka lähestyy seksuaalisuutta rakkauden tunteen portaittaisen kehityksen kautta. Tilattavissa [Opetushallituksesta](#).
- R Cacciatore: Ihmisterveysoppi - terveystiedon aineistokokonaisuus ympäristö- ja luonnontietoon vuosiluokille 1–4 on nyt verkossa. Ihmisterveysoppi on

malli peruskoulun alaluokkien terveystiedon opetuksen pohjaksi. Oppitunnit tukevat positiivisen minäkuvan ja itsetunnon kehitystä sekä tasa-arvokasvatusta. Palautteiden ja yksityiskohtaisten tuntikuvausten kautta opettaja voi jo etukäteen luoda kuvan siitä, miten tunteihin suhtaudutaan koulussa ja kotona. Maksutta www.edu.fi/perusopetus/terveystieto/ihmisterveysoppi

- **TOHTORI ZUKOVSKI Seksin ABC**, Tri Zukovkin salaiset kansiot, CD-rom. Väestöliiton seksuaaliterveysklinikan vuosien 2003 ja 2004 seksuaaliterveyskampanja ylä-asteille. CD-rom sisältää yli 200s informaatiota, interaktiivisia ja hauskoja sarjakuvia, animaatioita, pelejä ja testejä raikkaan humoristisesti ja kiinnostavasti. Rompulta löytyy myös opettajan aineisto, jossa on valmiita seksuaaliterveysluentoja yläasteikäisille uuden opetussuunnitelman mukaisina. Suunniteltu kiinnostamaan etenkin itsenäiseen opiskeluun ja poikia innostamaan. Saa kopioida määrättömästi. Tilattavissa Miehen Aika toiminnasta [Väestöliitosta](#).